

4

Instituut voor Zee- en Strandwonderzoek
 8401 Breda - Dijkshoek 057/60 37 15

de strandvlo

PERIODIEK VAN 'DE STRANDWERK GROEP'

verantw. uitgever :

Guido Rappé
Kapelstraat 3
B-9890 Ursel

jaargang 4 (4)

december 1984

verschijnt driemaandelijks

Voorzitter: R. Vanwalleghem, Frère Orbanstraat 58, 8400 Oostende, tel. 059/50 82 38

Sekretaresse: M. Timmermans, Ooststraat 67, 8400 Oostende

Penningmeester: A. Annys, G. Gezellestraat 8. 8400 Oostende

Redactie: G. Rappé, Kapelstraat 3, 9890 Ursel

Contacten: R. Goethaels, Lobelialaan 5, 8400 Oostende, tel. 059/80 26 45.

Natuurhistorisch Archief: E. Eneman, St-Jansstraat 58, 8400 Oostende

Leden: S. Beke (Oostende) en P. Govaere (St-Kruis)

Abonnementsprijs: 180 Bfr, te storten op rek. 001-1091291-20 t.a.v. 'de Strandwerkgroep', p/a A. Annys (zie hoger).
Buitenlandse leden gebruiken postrek. 000-0513987-81 van A. Annys.

Artikels voor volgend nummer binnen vóór 28 februari

INHOUD

Woord vooraf	76
Jaarvergadering	76
18176 A. Annys. Excursie naar De Panne op 23/12/84.	77
Erratum	79
18178 J. Laporte. Bedenkingen bij waarnemingen van <i>Diogenes pugilator</i> te Nieuwpoort.	80
18180 E. Eneman. Bokvis <i>Boops boops</i> op de Belgische kust gevangen.	90
18181 R. Goethaels. Oostendse namen voor zeeorganismen.	91
18182 R. Vanwalleghem. Wat is de juiste naam voor onze "Glanzende Tepelhoren" of voer voor puzzelaars.	93
Reaktie van de redactie: naamgeving.	98
Herhaalde oproep.	98
18183 E. Dumoulin. Excursie naar de Boulonnais op 29 sept. 1984.	99
Aktiviteitenkalender.	104

WOORD VOORAF

Allereerst aan alle lezers de beste wensen voor het nieuwe jaar en een grote produktiviteit wat artikels voor de Strandvlo betreft toegewenst. De 5-de jaargang, de lustrumjaargang moet in de herinnering blijven hangen. Tijd om uw oude beloftes in te lossen. Maak van uw goede voornemens van 1 januari ook goede daden.

Rest mij bij het einde van deze jaargang nog mijn zus Krista te bedanken die heeft geholpen bij de realisatie van dit en vorig nummer.

JAARVERGADERING JAARVERGADERING JAARVERGADERING JAARV

Afspraak op zaterdag 9 februari 1985 in de Jeugdhherberg 'De Ploa-te, Langestaat 82 te Oostende.

PROGRAMMA : 9.00: Koffietafel

- 9.30: Vertrek voor het bezoek aan het Visserijmuseum te Oostduinkerke, alles over de geschiedenis van de visserij, de verschillende vismethodes, opgeviste curiosa,... . Verplaatsing gebeurt per bus en wordt u samen met de ingang voor het museum aangeboden door de SWG.
- 13.00: Maaltijd. Deelnemers aan de warme maaltijd worden verzocht 200 Fr te storten op rek. 001-1091291-20 en dit vóór 2 feb. Eigen lunchpakket nuttigen kan ook.
- 14.00: Administratief gedeelte. Zoals elk jaar is het bestuur uittredend. Alle kandidaturen voor een bestuursfunctie dienen de voorzitter schriftelijk te bereiken, uiterlijk op 7 feb. Kandidaten dienen ook aanwezig te zijn op de jaarvergadering.
- 14.30: Het leven van de zakpijp *Ciona intestinalis*, door onderwatercineast L. Van Hoorickx.
- 15.00: pauze en boekenstand van "Univers Soumarin"
- 15.30: Keverslakken langs onze kusten, een voordracht door specialist H. Strack (Rotterdam).
- 17.00: Sluiting.

VERSLAG VAN DE EXCURSIE NAAR DE PANNE OP 23/12/1984.

A. ANNYS

Onze excursie naar de Panne (een semi-klassieker zoals in de Strandvlo te lezen stond) baart ons voor de tweede maal kopzorgen van op voorhand. We zijn immers altijd een beetje bang dat het weer tegenslaat. Als het strand onder een sneeuwtapijt ligt is er immers weinig te zoeken en te vinden. Dit jaar viel het mee. Bovendien wat mist was het effenaf echt strandweer, niet te koud, geen lovertje wind en geen druppel regen of geen enkele sneeuwvlok te bekennen. Het kon niet beter.

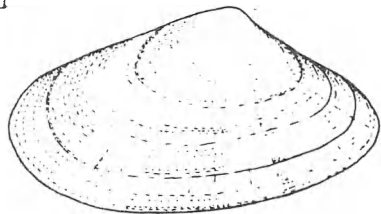

fig.1

Met een kleine twintig mensen trokken we richting Frankrijk. In dit groepje bevonden zich een aantal nieuwe gezichten en er werd dan ook druk heen en weer gepraat over alle vondsten om de nieuwkomers wegwijs te maken in de wereld van de mariene biologie. Het aanspoelsel was arm aan Mollusca, maar andere families en groepen waren des te meer vertegenwoordigd. Het Zaagje *Donax vittatus* (fig.1) troffen we levend aan. Deze tweekleppige kwam die dag in massa voor. De vondst van enkele eikapseltjes van de Fuikhoren *Hinia reticulata* was ook interessant. De eikapsels zaten vast op een stuk steen en waren zeer vers.

Spijts de vele geruchten en mededelingen van sommige auteurs werd bij het doorzoeken van eikapsels van de Wulk *Buccinum undatum* ook deze keer niets ontdekt. Sommigen beweren dat ze er prachtvondsten in deden. Wij doen dit nu al drie jaar en tot nog toe bracht zulks niets op. Wie brengt klaarheid hier?

Van de vele wormensoorten waren er een drietal die hun aanwezigheid lieten blijken door de door hun gemaakte kokers: het Goudkammetje *Pectinaria koreni*, de Schelpkokerworm *Lanice conchilega* en de Perkamentkokerworm *Chaetopterus variopedatus*.

Hydrozoa vonden we ook verscheidene: het Gorgelpijpje *Tubularia larynx* (fig.2), de Gekromde Zeeborstel *Hydrallmania falcata* en het Zeedennetje *Abietinaria abietina* (fig.3) waren van de partij. Op een takje Zeecypres *Sertularia cu-*

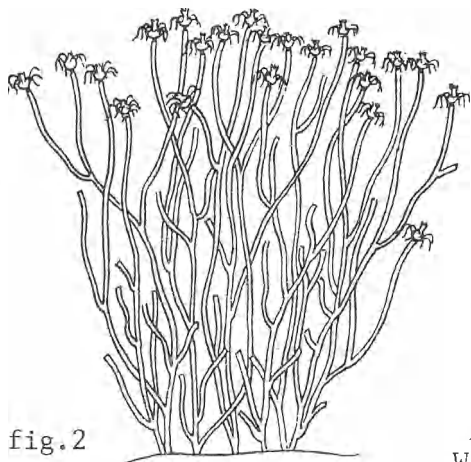

fig. 2

pressina zat een kolonie van de Harige Vliescelpoliep *Electra pilosa*. De Blaascelpoliep *Vesicularia spinosa*, net als de vorige soort geen poliep maar een mosdiertje, lag los aangespoeld. Andere vertegenwoordigers van deze groep waren het regelmatig aangetroffen Bladachtig Hoornwier *Flustra foliacea* en de Doorschijnende Zeevinger *Alcyonidium gelatinosum*.

We ontdekten ook een heel klein exemplaar van de Fluwelen Zwemkrab *Liocarcinus puber*.

Guido kon zijn hart ophalen aan de eikapsels van haaien en roggen die we vonden : een ex. van de Golfrog *Raja undulata*, twee exx. van de Stekelrog *R. clavata* en tenslotte twee exx. tenslotte twee exx. van de Hondshaai *Scyliorhinus canicula*.

De vogelwereld uitte zijn aanwezigheid op een minder prettige, eerder macabere manier. Steeds weer moeten we met pijn in het hart constateren dat er nog immens veel stookolieslachtoffers vallen. Het zou aangenamer zijn om vogels in hun element te kunnen determineren en dit niet te moeten doen aan de hand van hun kadavers. Niettemin telden we die dag 8 dode vogels op een stuk strand van 2 km : 1 volwassen en 2 juveniele Drieteenmeeuwen *Rissa tridactyla*, 1 juv. Zilvermeeuw *Larus argentatus*, 1 juv. Grote Mantelmeeuw *L. marinus*, 2 Zeekoeten *Uria aalge* en een prachtige Roodkeelduiker *Gavia stellata*: een troosteloze aanblik op het winterse strand. Uit de flora zijn Suikerwier *Laminaria saccharina*, Vingerwier *L. digitata* en het Kamwier *Plocamium cartilagineum*.

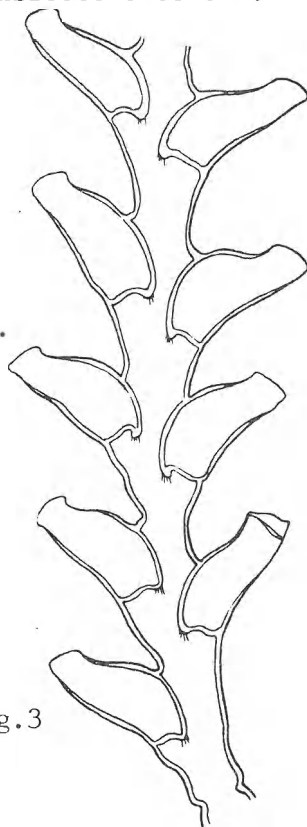

fig. 3

Na onze wandeling op het strand vonden we het raadzaam om ons te laven met een warm drankje, niet alleen om wat na te praten maar eerder om uit de mond van Guido en zijn vrouw Katrien te vernemen hoe ze het gedaan hadden in de TV-kwis van het programma 'Leven en laten leven'. Guido hadden we reeds gezien en van hem wisten we reeds dat de SWG 10 000Fr rijker was geworden, maar van Katriens prestaties hadden we nog geen weet. Het programma werd immers pas diezelfde avond uitgezonden. Om je gerust te stellen: ze won ook. Meteen is de SWG 20 000Fr rijker geworden en we menen dat een woord van dank voor deze beide mensen zeker op zijn plaats is.

Guido Gezellestraat 8
8400 Oostende

ERRATUM

Manu Dumoulin meldt ons dat in zijn artikel over Zaagjes, in het vorige nummer van de Strandvlo, enkele foutjes geslopen zijn.

- p.67. De legende bij fig.4b. zou moeten zijn: *Donax trunculus* (recent, onvolgroeid), Saintes-Maries-de-la-Mer (Camarque) 28/5/'80.
- p.68, regel 13. "voorkomt" moet zijn "voorkomen"; "voorkomt" geeft de indruk betrekking te hebben op de forma *magna*, wat niet de bedoeling was. De auteur wilde de aandacht vestigen op andere monstrositeiten van het zaagje, zoals o.a. afgebeeld op fig.3b.

Gelieve deze verbeteringen in uw vorige nummer aan te brengen. Verkeerde informatie kan soms een lang leven leiden, zelfs na het (noodzakelijkerwijze apart) laten verschijnen van een rechtzetting.

Van 21 tot 28 juli verbleef de Leuvense "Jeugdkring voor Natuurstudie" voor het jaarlijks weekje mariene biologie voor de derde maal te Nieuwpoort in "De Brandaris", de lokatie aan zee van het K.B.I.N.

Wij danken langs deze weg de Edukatieve dienst van genoemde instelling voor de bereidwilligheid die wij steeds vanuit die richting mochten ontvangen, en niet in het minst Dr. De Smedt, die er voor zorgde dat wij dit jaar gedurende drie dagen begeleid werden door de heer G. Rappé.

Wij misten echter wel de beminnelijke aanwezigheid van de heer S. Lefevere. Wij hebben hem slechts kort gekend, maar wel in voldoende mate om zijn overlijden als een gemis aan te voelen.

ENKELE BEDENKINGEN I.V.M. WAARNEMINGEN VAN *DIOGENES PUGILATOR* TE NIEUWPOORT.

J. LAPORTE

I. Bij het korren met het sleepnet tussen het noordelijk staketsel van Nieuwpoort en de mariene toegang tot het militaire kamp van Lombardsijde werden in totaal 306 eks. van *Diogenes pugilator* (fig.2) waargenomen. *Pagurus bernhardus* (fig.1) sukkelde tweemaal in het net.

Onze vroegere waarnemingen van *Diogenes pugilator* zetten wij hieronder even op een rijtje :

- Van 1 tot 7 juli '83, Nieuwpoort, zelfde plaats: 11 ex., alle in tepelhoren.
- 5 juli, Escales (voor Blanc-Nez): 3 ex., schelp niet genoteerd.
- 15 augustus '83, Wimereux, noordelijk van de Cran d'Escales: een 5-tal ex., schelp niet genoteerd.

Andere waarnemingen komen van zuidelijker stranden, in Normandië, Bretagne en het Ile d'Oleron.

II. Laten we even *Diogenes pugilator* en *Pagurus bernhardus* in de systematiek situeren.

Holthuis & Heerebout (1976) houden de volgende inde-

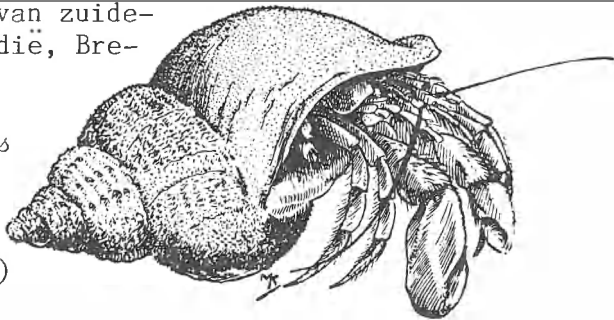

fig.1

ling aan :

Onderorde Reptantia

Sectie Anomura

Familie Paguridae

Genus Pagurus ---- *Pagurus bernhardus* (L., 1758)

Genus Diogenes --- *Diogenes pugilator* (Roux, 1828)

Ondanks deze mondvol zijn er voor onze kust slechts 2 heremietjes te verwachten. Het onderscheid is snel gemaakt: indien de rechterschaar de grootste is, dan is het *Pagurus*, ligt het zaakje andersom, dan hebben we te doen met *Diogenes*.

Voor de Gewone Heremietkreeft geven Holthuis & Heerebout (1976) een maximumlengte van het carapax op van 36 mm; voor *Diogenes* 10 mm (wij hebben grotere maten genoteerd, maar willen hierbij onnauwkeurigheid bij het opmeten niet uitsluiten - zie verder). Het voorste gedeelte van het kopborststuk is bij

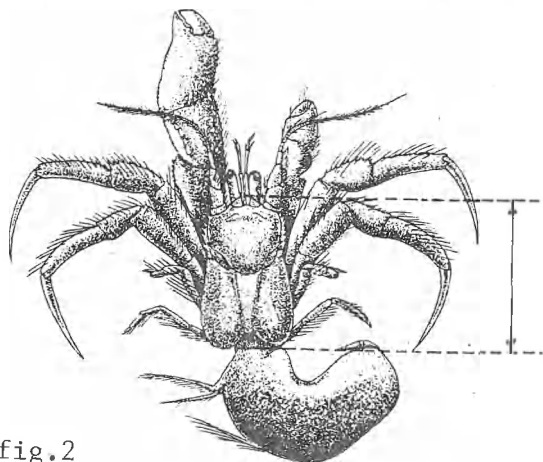

fig.2

Diogenes langs de zijkant

voorzien van kleine tandjes, het is glad bij *Pagurus*. Bij *Diogenes* er tussen de oogstelen een nietig rostrum aanwezig, niet zo bij *Pagurus*. Wijzen wij er tenslotte op dat *Diogenes pugilator* nogal variabel is voor wat betreft kleur, beharing en lengte van de scharen.

Wat betreft de verspreiding hebben wij erg weinig kunnen terugvinden. Holthuis & Heerebout (1976) vermelden: "enkele keren in ons land (Nederland!) gevonden"; bij Bouvier (1940) lezen we: van de zuidkust van Ierland en Engeland tot aan de Zwarte Zee en tot Beiroet. Waarnemingen vanuit het Suez-kanaal zijn bekend en er zouden vondsten zijn tot Singapore.

Het geslacht *Diogenes* werd niet fossiel aangetroffen (of herkend), het zou vrij recent zijn. In Amerika komt het geslacht niet voor.

Voorkomen van Diogenes pugilator (ROUX, 1828) te Nieuwpoort (23 tot 27 juli '84). Hoogte huisjes.

Datum	In gevlochten fuikhoren	In tepelhoren	In alikruik	In purperslak	In andere
23/7/84	24,20	14,55	16,10	-	-
	22,20	16,80 °	15,55		
	19,80	17,40	15,05		
	24,25	14,50	13,05		
	27,45	15,00	12,70		
	24,00	14,60	15,20		
	27,00	14,25	15,30		
	24,50	13,10	18,80 °		
	20,00	14,60	18,45 °		
	27,45	14,00 °°	18,25 °		
		14,55	14,40		
	<u>Subtot. 10</u>	14,15	18,75		
		11,90	18,20		
		15,00	19,80		
		15,80	17,30		
		12,00	8,70		
		13,70	13,65		
		13,90	13,25		
		13,15	20,45		
		15,40	17,90		
		15,75	19,45		
		16,10	17,30		
		15,15	12,35		
		15,10	22,85		
		13,85	15,50		
		15,60	15,05		
		13,70			
		13,90	<u>Subtot. 26</u>		
		13,50			
		16,00			
		12,70			
		<u>Subtot. 31</u>			
24/7/84	In gevlochten fuikhoren	In tepelhoren	In alikruik	In purperslak	In andere
	20,9	15,6 16,6	20,2 18,6	23,1	-
	26,0	15,2 14,5	18,8 16,3		
	21,7	15,3 12,2	14,8 18,0	<u>Subtot. 1</u>	
	22,4	15,4 14,0	13,4 11,5		
	18,7	14,2 12,9	18,1 13,7 °		
	22,5	14,8 13,7	13,5 16,9		

28,4	16,4	15,8	19,8	14,6
22,9	16,2	13,1	16,7	11,8
26,0	14,5	16,7	17,0	
23,3	16,4	14,0	16,9	
19,3	19,4	15,8	12,9	
25,3	14,4	17,2	16,0	
23,2	17,0	11,9	16,5	
25,0 °	15,7	16,2	18,4	
26,3	16,5	15,1	16,5	
23,8	16,5	13,8	17,9 °	
23,8	15,8	15,2	17,3	
16,5	14,9	15,5	14,8	
22,6	16,2	14,2	16,2	
21,4	15,0	15,2	12,4	
20,3	15,0	14,0	19,7	
21,4	14,4	15,8	16,7	
20,3	14,9	15,6	15,0	
21,6	13,8	16,1	16,7	
19,7	16,5	12,2	14,7	
	14,0	15,0	17,8	
Subtot. 25	13,9	11,9	17,6	
	13,5	16,8	19,4	
	15,5	14,6	15,7	
	15,2	15,3	20,0 °	
	15,8	16,9	17,0 °	
	13,9	13,5	17,1	
	15,6	17,6	16,1	
	15,7	15,1	12,2	
	16,0		18,9	
	Subtot. 69		Subtot. 43	
25/7/84	Wegens sterke stroming en hoge golfslag werd er niet gesleept.			
26/7/84	Wegens sterke stroming en hoge golfslag werd slechts 1 maal kort gesleept.			
In gevlochten fuikhoren	In tepelhoren	In alikruik	In purperslak	In andere
26,00	13,40	18,8	-	-
25,45	17,55	19,95		
18,95	15,20	12,70		
22,40	16,60	15,40		
21,40	16,85*			
	16,70	Subtot. 4		

<u>Subtot. 5</u>	12,00		
	12,50		
	12,95		
	12,45		
	14,50		
	12,30		
	12,85		
	17,00		
	15,10		
	15,35		
	11,00		
	15,05		
	<u>Subtot. 18</u>		

27/7/84	In gevlochten fuikhoren	In tepelhoren	In alikruik	In purperslak	In andere
	24,20	12,20	18,90	24,30	<u>In wulk :</u>
	24,90	15,50	16,65	18,20	23,70
	23,35*	16,15	14,00*	<u>Subtot. 2</u>	<u>Tot. 1</u>
	26,20*	14,20	16,55		
	16,10	15,00	16,40	<u>Tot. 3</u>	
	21,00	12,50	17,35*		
	23,15	15,70	18,35		
	<u>Subtot. 7</u>	16,75	16,75		In Ocenebra
		13,60	16,60		erinaceum (L.)
	<u>Tot. 47</u>	12,30	14,30		<u>30,80 °</u>
		17,45	17,00		<u>Tot. 1</u>
		15,15	15,30		
		24,95	15,90		
		16,60*	17,90*		
		17,45	15,00		
		15,35	15,30		
		15,55	13,30		
		13,85	16,00		
		14,60	14,15		
		15,40	16,85		
		15,90	13,55		
		<u>Subtot. 41</u>	19,40		
		<u>Tot. 159</u>	<u>Subtot. 22</u>		
			<u>Tot. 95</u>		

° = begroeid door ruwe zeerasp
 °° = huisje sterk beschadigd
 ----(onderstreept)= opgemeten eks.
 * = eitjes aanwezig

III. Hoedanook, te Nieuwpoort beschikten wij plots over een aanzienlijke hoeveelheid materiaal van een voor onze kust zeldzaam gedierte.

Tabel 1 geeft een overzicht van de vangsten.

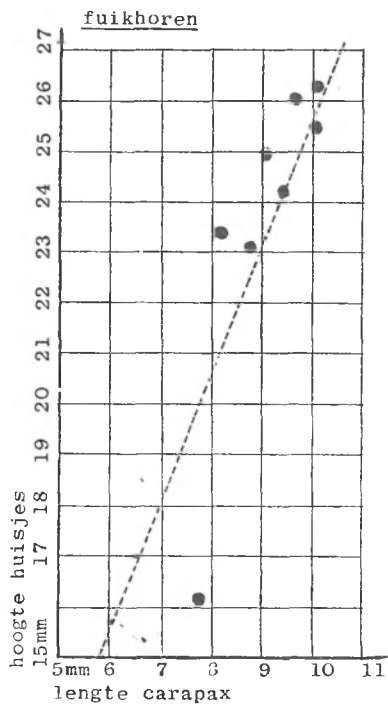
Omdat aangenomen werd dat *Diogenes pugilator* op taxonomisch gebied ongeschoold is, werden de alikruiken en de tepelhorens niet tot op de soort gedetermineerd (nvdr., voor zover ik mij herinner behoorden de alikruiken allemaal tot de gewone *Littorina littorea*).

Om enig inzicht te krijgen op de afmetingen van het heremietje, in relatie tot de grootte van de huisjes die het zich ten nutte maakt, werden 32 diertjes gemeten. De resultaten van deze metingen zal men aantreffen in de grafiekjes 1, 2 en 3. Wij willen daarbij opmerken dat de opgegeven waarden voor de carapaxlengte, gemeten zoals in fig. 2, slechts als benaderend dienen beschouwd te worden. De reden daarvoor is dat het gedierte gekonserveerd werd in een 50% ether-alcoholoplossing, waardoor de kopborststukjes erg week werden en daardoor eigenlijk weinig geschikt voor opmeting met de schuifmaat. Beter ware het geweest de diertjes levend uit hun behuizing te jagen (dat is doenbaar door de top van de behuizing met een aansteker o.d. lichtjes te verwarmen, dan komen ze er vanzelf uit), en ze dan (tijdelijk) te bewaren op formol in de gebruikelijke verdunning; elk afzonderlijk, samen met de bijbehorende woonst in een huisje.

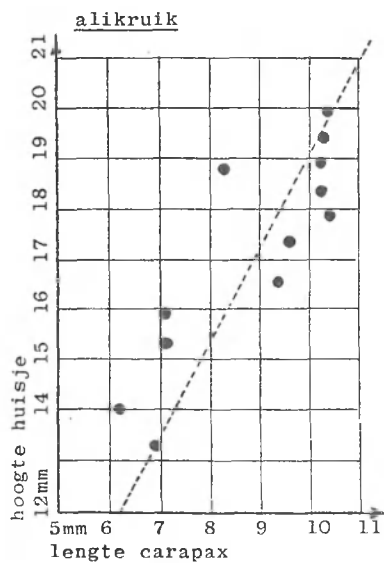
IV. Zo langs zijn neus weg lanceerde Guido de bedenking dat het wel eens boeiend zou kunnen zijn na te gaan of *Diogenes pugilator*, voor wat betreft de behuizing, genoeg neemt met om het even wat, dan wel of de voorkeur uitgaat naar huisjes van één (of meerdere) gastropodensoorten.

Decapoden zitten, zoals bekend, met het probleem dat zij leven in een pantser, dat zij weliswaar zelf opbouwen, maar dat jammer genoeg niet meegroeit met het gedierte. Zo zal de krab geregeld het te eng geworden uitwendig skelet langs achteren verlaten, een tijdlang 'week' zijn, en tenslotte een nieuw (en groter) pantser vormen. Aangenomen mag worden dat de heremietjes op dit gedragspatroon geen uitzondering maken. Daarbovenop zitten zij nog met het probleem dat ook geregeld een ander passend huisje dient opgezocht te worden.

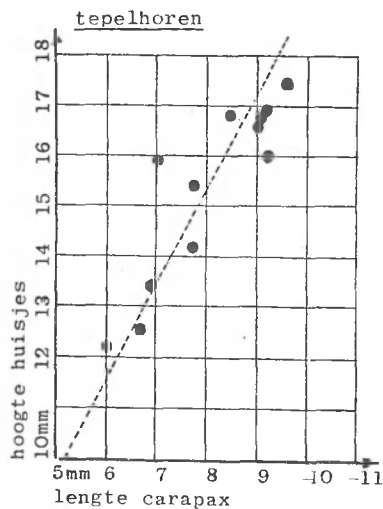
Er bestaan waarnemingen over het gedrag van *Pagurus bernhardus* wanneer dit probleem aan de orde is. Verschillende huisjes wor-

grafiek 1.

grafiek 2.

grafiek 3.

den 'gepast', uitvoerig schoongemaakt e.d. Wij vermoeden dat dit waarnemingen uit het aquarium zijn. Hoe de heremietjes in het biotoop te werk gaan blijft echter onduidelijk. De volgende veronderstellingen zouden kunnen aangehaald worden:

1. Als het "begint te knellen" zoekt het diertje (mobiel als het is) een plaats op waar een ruim aanbod van huisjes aanwezig is.
2. Er wordt gezocht in de onmiddellijke omgeving.
3. Men kan zelfs verder gaan en veronderstellen dat het huisje van de één of andere gastropode 'manus militari' veroverd wordt, door het verdrijven van de oorspronkelijke bewoner (de slak), of van eenandere heremiet.

Waarnemingen in dit verband zijn ons niet bekend. Wat volgt zal dus ook waardevol zijn voor wat betreft de feitelijke gegevens, en in veel mindere mate voor wat betreft de interpretatie.

Op het strand werden monsters genomen op 26 en 27 juli.

Monster A : op 11 plaatsen nabij de laagwaterlijn, langs gans het traject waar gesleept werd, werden monsters genomen van het aanspoelsel. In totaal werd ongeveer 20 liter materiaal meegenomen, hoofdzakelijk bestaande uit de lege kokers van schelpkokerwormen. Uit dit monster werden vervolgens de gastropoden geïsoleerd; enkel fuikhoren, alikruik en tepelhoren werden in de telling opgenomen.

Per soort werden de huisjes eerst geselecteerd op "bewoonbaarheid". Op één uitzondering na werd immers vastgesteld dat de huisjes waar *Diogenes* intrekt, opvallend gaaf zijn. Huisjes met doorboringen, weggebroken top of zwaar beschadigde mondrand werden geëlimineerd.

Per "soort" werden vervolgens de min. en de max.-hoogten van de huisjes waarin wij het diertje aantreffen opgespoord. Wat daarboven of daaronder lag werd eveneens buiten spel gezet.

Monster B : op 27 juli werd op het strand één enkel monster, eveneens 20 liter groot, genomen, en wel op een plaats nabij de laagwaterlijn waar opmerkelijk veel lege huisjes te vinden waren (nabij het noordelijk staketsel). Voor het overige werd tewerk gegaan zoals beschreven onder A.

De resultaten van de tellingen werden opgenomen in tabel 2.

Uit de grafische voorstelling van tabel 2 kan men besluiten dat wat de tepelhoren betreft het aanbod groter is dan het gebruik; voor wat betreft alikruik en fuikhoren ligt het zaakje precies andersom.

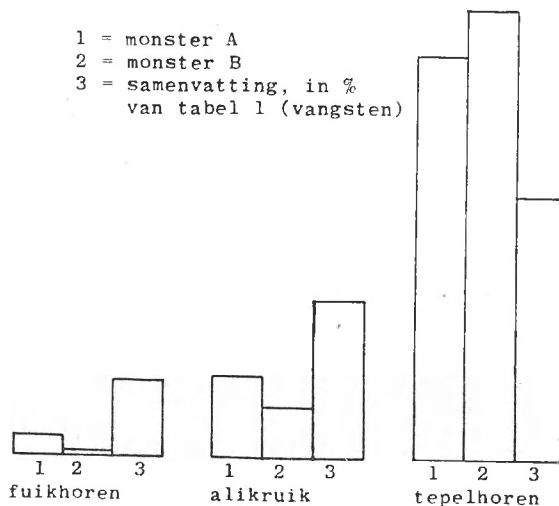
Vermelden wij nog dat in monster B 166 wenteltrappen zaten. Op geen enkele van deze eks. werd ruwe zeerasp gevonden; ons here-

TABEL 2

Monster A :	Fuikhoren	Alikruik	Tepelhoren
Totaal in monster :	34	76	498
"onbewoonbaar" :	13	17	93
Kleiner dan	16,5mm 11	8,7mm 21	11mm 214
Groter dan	28,4mm 0	22,85mm 1	19,4mm 8
Rest(=geschikte huisjes)	10	37	183
Totaal aantal geschikt: 230			
Geschikt, in % per soort	4%	16%	80%
<u>Monster B :</u>			
Totaal in monster :	103	286	2.432
"onbewoonbaar" :	93	151	604
Kleiner dan	16,5mm 4	8,7mm 43	11mm 827
Groter dan	28,4mm 0	22,85mm 3	19,4mm 2
Rest(=geschikte huisjes)	6	89	799
Totaal aantal geschikt : 894			
Geschikt, in % per soort	1%	10%	89%
Samenvatting TABEL1 in % per soort (andere soorten : 1,6%)	15,4%	31 %	52%

100 %

SAMENVATTING VAN TABEL 2

mietje werd, hoewel het aanbod vrij aanzienlijk is, niet in deze soort aangetroffen.

De besluiten die wij uit één en ander kunnen trekken zijn de volgende :

1/ Tijdens de periode van 21 tot 28 juli was *Diogenes pugilator* algemeen op het door ons onderzochte traject. Dit manifesteerde zich vooral op 27 juli, toen bij mooi en windstil weer de diertjes bij tientallen actief rondscharrelden in de zwinen nabij de laagwaterlijn.

2/ De diertjes planten zich ter plaatse voort. Van de 32 ex. die uit de behuizing werden gehaald droegen er 8 eitjes op het achterlijf.

3/ Uit de door ons verzamelde gegevens kan men voorzichtig besluiten dat *Diogenes pugilator* eerder noodgedwongen zijn intrek neemt in de huisjes van de tepelhoren, maar dat fuikhoren en alikruik meer gewaardeerd worden.

Het is nauwelijks aan te nemen dat mobiel gedierte als ons heremietje zich uitsluitend zou gevestigd hebben op het door ons bezochte gebied. Wees daarom op *Diogenes* verdacht als u kleine heremietkreeftjes ontmoet en reageer op de oproep elders in de Strandvlo.

Geraadpleegde literatuur

- Bell, T., 1940. A History of the British stalk-eyed Crustacea. London.
- Bouvier, F.L., 1940. Les Décapodes marcheurs. Faune de France, 37.
- Dorsman, L., z.j. Langs strand en dijken. Amsterdam.
- Eales, N.B., 1967. The Littoral Fauna of the British Isles. London.
- Holthuis, L.B. & G.R. Heerebout, 1976. De Nederlandse Decapoda. KNNV, Hoogwoud.
- Moore, R.C. (ed.), 1969. Treatise on Invertebrate Paleontology, Part R, Vol. 4. The Geological Society of America/University of Kansas.
- Newell, R.C., 1970. Biology of Intertidal Animals. London.

Namens JKN-Leuven
Veeliedenstraat 45
3221 Holsbeek

BOKVIS, BOOPS BOOPS, OP DE BELGISCHE KUST GEVANGEN.

E. ENEMAN

Op 6/11/84 werd door de O. 142 op de Nieuwpoortbank een vis gevangen die door de bemanning en andere vissers niet kon worden gedetermineerd. Door de reder-schipper, Luc Bogaert van de O. 599 werd voorgesteld deze vis aan mij over te maken. Toen Luc bij mij kwam, toonde hij ook een levende parasiet die in de mondholte zat. Bij nader onderzoek ontdekte ik ook een tweede exemplaar, het waren isopoden.

Deze vis had een lengte van 38 cm, de kleur was grijs-blauw met een zilveren schijn. Onder de zijlijn waren er 4 gouden lengtestrepen. Mijn eerste indruk was, dat het een bokvis betrof. Om zeker te zijn werd er literatuur nageslagen. Volgende kenmerken werden nagegaan : aantal gouden lengtestrepen, stand van de onderkaak (dicht vooruitstekend) en ook de stralen van de rugvin werden geteld. Hij had nl. stevige stralen. Dus met zekerheid een bokvis, een familielid van de zeebrasems. Bokvissen leven vooral in de Middellandse Zee en de Atlantische Oceaan en zijn in de Noordzee maar af en toe te vinden. Voor onze Belgische kust waren nog geen waarnemingen bekend.

Deze vissen leven normaal in scholen op een diepte van 2 m tot 150 m. Ze hebben een voorkeur voor rotsachtige en of bealge bodem. Als voedsel nemen ze vooral plankton, o.a. kleine kreeftachtigen en kleine visjes, waarschijnlijk grazen ze ook algen af. In het Middellandse Zeegebied worden deze vissen ook graag geconsumeerd.

Literatuur

- Wheeler, A., 1978. Key to the Fishes of Northern Europe.
Frederick Warne, London.
- Poll, M., 1947. Poissons marins. Faune de Belgique.
Bruxelles.
- Lythe, J.&G., 1976. Vissen van de Europese wateren en de
Middellandse Zee. Moussault, Baarn.

OOSTENDSE NAMEN VOOR ZEEORGANISMEN.

R. GOETHALS

Een tijdje geleden kreeg ik enkele benamingen van schelpen, krabben en nog enkele andere zeeorganismen te horen. Omdat de meeste mij onbekend waren heb ik ze eens nagekeken in het Oostends Woordenboek van R. Desnerck. Het gevolg daarvan was een komplette verwarring; sommige woorden hadden een andere betekenis, andere kwamen er niet in voor... Spreken de Oostendse vissers soms geen Oostends meer?

De 'pikantste' naam die ik te horen kreeg was "Pissen en Zakken" voor de Afgeknotte Gaper (*Mya truncata*). De visser die deze naam vertelde kon hem ook verklaren: nl de lange siphon (zak) stoot water uit (pissen) als je het dier aanraakt. Aan de Westkust noemt men de Afgeknotte Gaper "Peerdekul". De Oostendse naam was echter niet terug te vinden in het Oostends Woordenboek.

Mesheften (*Ensis* en *Solen* spec.) worden door de vissers "schêles" genoemd. Bij R. Desnerck vinden we alleen 'scheermes' bij dit woord; wat dan wel de oorsprong van de schelpennaam verklaart.

De Platte Slijkgaper (*Scrobicularia plana*) wordt "tailekok" genoemd. (eveneens niet in het Oostends Woordenboek)

Het Nonnetje (*Macoma balthica*) is een "portemaneetje" of een "koopernun". (Ook niet in het O.Wdb.)

De Wijde Mantel (*Chlamys opercularis*) draagt de naam "kwienie". Vergelijk met het Engels "Queen Scallop". (fig. 1)

De Buikpotigen worden bijna allemaal "torretjes" genoemd. Toch waren er enkele die een specifieke naam droegen, zoals de Wulk (*Buccinum undatum*) die in het Oostends "wulboek" heet. Volgens Dhr. Desnerck heet hij ook "kienkankhoorn". De alikrui-

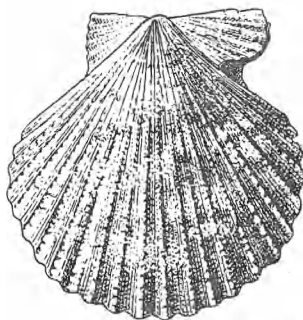

fig. 1

ken heten "karkolletjes" of "karrekolletjes" of "koekerlutjes". Dit laatste woord leverde trouwens enkele problemen op : sommige vissers bedoelden er de alikruik mee, anderen bedoelden alles waarin een heremietkreeft zat of zit, en volgens nog anderen was een koekerluut de Oostendse benaming voor de heremietkreeft zelf. Andere namen voor de heremietkreeft zijn "kallemalle" en "krabbekoker" deze laatste betekent ook zee-pok (fig. 2); 't wordt ingewikkeld ! Een lafaard is in 't Oostends ook een koekerluut; dit zou dan betekenen dat de heremietkreeft een 'laffe kreeft' is, hij verbergt zich in een schelp.

fig. 2

Enkele namen van krabben : een "slabberoaje" is volgens de vissers een zwemkrab; in het Oostends Wdb. vinden we : 1. strandkrab, gewone zwemkrab, portunus, 2. invalide, gebrekkige mens'. Een "stainkrabbe" is een gewone strandkrab (*Carcinus maenas*). De Chinese Wolhandkrab (*Eriocheir sinensis*) wordt "Chinajse" genoemd. In het Oostendse woordenboek vond ik ook nog dat een spinkrab (*Hyas aranea*) een "zaikobbe" is.

Enkele namen van andere zeeorganismen : Een "têrlinkgalle" = Zeedruifje (*Pleurobrachia pileus*)
têrlink = dobbelsteen, galle = kwal

"rispen" = slangsterren

"vuvoeks" = zeesterren (5hoeken/armen)

"koeteij" = zeeklit (bij R. Desnerck vinden we dat deze naam ook gebruikt wordt voor zeeëgels en dat "sjérpebolle" een synoniem is)

"zoatsel" = pijlinktvis

"zaisjhuum" = rugschild van de zeekat (zeeschuim)

Lobelialaan 5
8400 Oostende

* ai : Frans maître père

é : Nederlands met, net

ê : als lange é : bv. paard is in 't Oostends pêrd

oa : lange o uit grot , bv. naad = noad

Natica poliana, Della Chiaje

- McMillan, 1968 : Natica poliana Chiaje
Nordsieck, 1968 : Lunatia alderi (Forbes)
 =poliana (Chiaje)
 =intermedia (Philippi)
 +alderi lactea (Verkrüzen)
 +alderi glaucina (Linné)
Parenzan, 1970 : Lunatia poliana (D. Ch.)
 =Lunatia alderi (Forb.)
 =Polynices poliana (D. Ch.)
 =Natica alderi (Forb.)
Van Benthem Jutting, 1933 : Natica poliana alderi (Forb., 1838)
Van Regteren Altena, 1937 : Natica poliana alderi (Forb., 1838)
Ziegelmeier, 1966 : Lunatia nitida Donovan
 =Natica pulchella Risso
 =N. poliana alderi Forbes

Nu wordt het toch wel puzzelen geblazen. Wat de ene auteur als soort beschouwt, wordt bij de andere synoniem of vorm. Weinig auteurs motiveren het voorop stellen van een bepaalde naam, wat we gezien het karakter van de meeste werken ook niet dienen te verwachten.

Uit een drietal van bovenstaande werken kunnen we afleiden dat de naam "poliana" betrekking zou hebben op exemplaren uit de Middellandse Zee. Locard, 1892 beschouwt "N. poliana" (Peu commun, la Méditerranée, zones littorales et herbacées) en "N. alderi" (Commun, toutes nos côtes, zones littorales et herbacées) als twee afzonderlijke soorten. Fretter & Graham, 1981 plaatsen na het synoniem L. poliana de toevoeging "Mediterranean". Van Benthem Jutting, 1933 stelt het ook duidelijk : "In de Middellandsche Zee leeft deze soort, N. poliana Chiaje". Vandaar dat exemplaren uit onze wateren dan behoren tot de ondersoort "N. poliana alderi". Van Benthem Jutting vermeldt hierbij ook nog "nitida" als witte kleurvariëteit, doch hiervoor refereert hij naar de auteur Speyer die deze witte vorm als "hoofdvorm" beschouwt, zodat "alderi" dan slechts "den ondergeschikten rang van variëteit" toegekend wordt.

Als we in onze puzzel de naam "poliana" wat beter gesitueerd zien, dan is er nog steeds heel wat onduidelijkheid betreffende "alderi" en "nitida". Bij het doorlopen van nog

meer literatuur vinden we hier en daar andere informatie.

Dautzenberg & Fischer, 1925 stellen "*Natica (Naticina) nitida* Donovan, 1803" voorop. Ze voegen eraan toe : "Chez le type décrit par Donovan la coquille est entièrement blanche". Bovendien vermelden ze in hun synonymie ook nog "*Natica alderi* Forb. var. *lactea*. Jeffreys, Brit.Conch., IV,p.224". Voor de gekleurde exemplaren stellen ze "var.ex-col. *alderi* Forbes" met daarbij de opmerking : "Cette variété colorée est beaucoup plus commune que le type blanc du *nitida*".

Ook Forbes & Hanley, 1853 geven een interessante toelichting over deze witte en gekleurde vormen : "By a most interesting suite of examples, Mr.Jeffreys has clearly demonstrated to us that the *Nerita nitida* of Donovan is merely a milk-white variety of this species. As the links or intermediate examples are rarely to be obtained, we mention the two most important. The first differs from the typical *alderi* in being of a pale hue, with an opaque white band beneath the sutures; here and there a faint trace of one or two of the articulated zones is clearly perceptible; the pillar lip is white, but there is an isolated stain or two of chestnut round the umbilicus.

fig. 1

The next resembles the preceding in other respects, but is perfectly devoid of all brown markings, and of a flesh-colour that changes into white at the base of the body-whorl. The typical *nitida* is of a pure uniform and highly lustrous white : it is occasionally taken alive on different parts of our coast." Een figuur met een levend dier (fig.1) in Volume I wordt nog onderschreven als *N. alderi*, terwijl in Volume IV drie verschillende kleurvormen (fig.2) van de schelp gezamenlijk afgebeeld worden als *N. nitida*.

fig. 2

Het voorafgaande kunnen we dus als volgt resumeren : *N. poliana* heeft betrekking op exemplaren uit de Middellandse Zee, *N. nitida* heeft een volledig witte schelp en *N. alderi* is de courant voorkomende gekleurde vorm. Niettemin kunnen we nog steeds niet afleiden welke naam nu prioritair is. Indien dit "*poliana*" is (verschillende data bij Fretter & Graham en Janssen!) , dan kan "*alderi*" toch moeilijk beschouwd worden als ondersoort, gezien deze soort voorkomt van de Middellandse Zee tot Noorwegen. Ingeval het "*nitida*" is, dan is het per toeval dat een zeldzame witte vorm moet aanzien worden als type van de kleurrijke algemene soort.

Om dit probleem op te lossen zou er een ernstig literatuuronderzoek nodig zijn, alsmede examinatie van de typeschelpen, voor zoverre die nog bestaan. Dance, 1966 verklaart wel dat de collectie van Forbes zich in het Royal Scottish Museum bevindt (+ alle schelpen afgebeeld in "History of British Mollusca" in het Britisch Museum - Natural History), maar in zijn lijst van nagenoeg 500 belangrijke oude verzamelingen wordt geen woord gerept over Donovan en Della Chiaje.

Over eigen ervaring met de glanzende tepelhoren kan ik het volgende kwijt : grote reeksen binnengebracht door Oostendse vissers bevatten geen enkel wit exemplaar, zowel bij dood (meestal), levend of ex-pisce materiaal. Dode specimen verzameld op het Belgische strand behoren eveneens steeds tot de algemene gekleurde vorm. Niettemin bekwam ik een paar keer zuiver witte exemplaren uit de bijvangst van Bretoense vissers.

De glanzende tepelhoren is een soort waar nog steeds naar uit te kijken valt. Niet alleen is de naam een probleem, maar ook zijn voorkomen op het Belgische strand stelt een vraagteken. Alhoewel regelmatig uiterst verse schelpen aanspoelen, is het mij niet bekend dat ooit levende exemplaren zijn gevonden. Strandjutters kunnen hier nog steeds hun steentje bijdragen!

Literatuur

- Dance, S.P., 1966. Shell Collecting, an Illustrated History. Faber and Faber, London. 344p.
- Dautzenberg, Ph. & P.H. Fischer, 1925. Les Mollusques Marins du Finistère et en particulier de Roscoff. Les Presses Universitaires de France, Paris. 180p.

- Entrop, B., 1959. Schelpen vinden en herkennen. N.V.W.J. Thieme U Cie, Zutphen. 324p.
- Entrop, B., 1972. Schelpen vinden en herkennen. N.V.W.J. Thieme & Cie, Zutphen. (3de druk). 320p.
- Forbes, E. & S. Hanley, 1849-1853. A History of British Mollusca, and their Shells. 4 Vols, van Voorst, London.
- Fretter, V. & A. Graham, 1976-1982. The Prosobranch Molluscs of Britain and Denmark. 7 parts, Angus Graham Associates, Reading.
- Janssen, A.W., 1975. Systematische Lijst van Nederlandse Recente en Fossiele Mollusken. Meded. Werkgr. Tert. Kwart. Geol., Vol. 12 nr.4, pp. 115-170.
- Locard, A., 1892. Les Coquilles Marines des Côtes de France. Description des familles, genres et espèces. J-B. Baillière et Fils, Paris. 384p.
- McMillan, N.F., 1968. British Shells. Frederick Warne & Co Ltd, 196p.
- Nordsieck, F., 1968. Die Europäischen Meeres-Gehäusschnecken (Prosobranchia vom Eismeer bis Kapverden und Mittelmeer. Gustav Fischer Verlag, Stuttgart. 268p.
- Parenzan, P., 1970. Carta d'identità delle conchiglie del Mediterraneo. Vol I Gasteropodi. Ed. Bios Taras, Taranto. 283p.
- Van Regteren Altena, C.O., 1937. Bijdrage tot de kennis der fossiel en recente mollusken, die op de Nederlandse stranden aanspoelen, en hunner verspreiding. Doctoraatsverhandeling, Amsterdam. D. Van Sijn & Zonen, Rotterdam. 184p.
- Van Benthem Jutting, T., 1933. Fauna van Nederland, Aflevering VII, Mollusca (I) A. Gasteropoda Prosobranchia et Pulmonata. A.W. Sijthoff's UitgeversMij. N.V., Leiden. 387p.
- Ziegelmeier, E., 1973. Die Schnecken (Gastropoda Prosobranchia) der deutschen Meeresgebiete und brackigen Küstengewässer. Biologische Anstalt Helgoland, Hamburg. 66p.

REAKTIE VAN DE REDAKTIE: NAAMGEVING.

Al was het maar om bovenstaande alliteratie te rechtvaardigen wil ik hier even uitweiden over naamgeving.

Wetenschappelijke naamgeving wordt geregeld door een pak voorschriften, opgesteld, gepubliceerd en nauwkeurig op naleving gevolgd door de Internationale Commissie voor Zoölogische Nomenclatuur.

De hoofdregel is dat de oudste naam van een ondubbelzinnig beschreven soort de geldige is. Die naam mag echter niet bezet zijn, d.w.z. reeds in gebruik voor een andere soort.

Ik ken de geschiedenis van de Glanzende Tepelhoren onvoldoende, maar voor zover ik mij op bovenstaande mag baseren is de oudste naam "*nitida* Donovan 1803 ". Het is in dit geval erg ongelukkig maar onvermijdelijk dat het typemateriaal (dit is het materiaal dat Donovan gebruikte om er de geciteerde naam aan te geven) betrekking heeft op de zeldzame witte vorm.

Er bestaan echter vele kleine regeltjes die afwijkingen op de hoofdregel toestaan. Zo kan de Commissie, na het horen van de mening van specialisten, bij volmacht besluiten een jonger synoniem toch als de officiële naam in te stellen als vb. kan aangetoond worden dat dit synoniem sinds minstens 50 jaar algemeen gebruikt wordt. Men oordeelt dergelijke namen te ingeburgerd om zomaar te veranderen. Sommige lezers zullen zich de controverse rond de Tapijtschelp, *Venerupis pullastra* (Montagu, 1803) versus *V. senegalensis* (Gmelin, 1790) herinneren.

Over de juiste naam voor het genus lijkt onder recente auteurs (Ziegelmeier, 1966; Nordsieck, 1968; Parenzan, 1970; Entrop, 1972; Fretter & Graham, 1981) een zekere consensus te bestaan. Alleen Janssen (1978) wijkt af, maar die heeft toevallig een paleontologische (en mogelijks ruimere?) visie.

HERHAALDE OPROEP

Mogen wij langs deze weg nog eens vragen uw oude en recente waarnemingen van *Diogenes pugilator* van onze kust te willen doorsturen naar ondergetekende. Op die manier moet het mogelijk zijn de huidige toename beter te evalueren. Doen!
Dank bij voorbaat.

Guido Rappé

GANSE DAG EXCURSIE NAAR DE BOULONNAIS OP 29 SEPTEMBER 1984.

E. DUMOULIN

Na wat wachten op eventuele laatkomers besloot de groep van 14 opgekomen deelnemers te vertrekken van de markt van Audresselles naar ons nabijgelegen excursiegebied Pointe du Nid de Corbet. Nog maar goed vertrokken en er sloot zich in extremis nog een auto met 3 personen bij de groep aan, nu waren we voltallig.

Er hing die morgen een lichte mist in de lucht die naarmate we de middag naderden toch grotendeels opklaarde. Zon hebben we pas later op de namiddag gezien toen de excursie reeds afgelopen was. We hebben het echter niet al te veel aan ons hart laten komen en zijn bij het betreden van 't strand en de rotsen meteen beginnen te zoeken naar allerlei zeeorganismen. Eén excursieganger had zelfs een schepnet meegebracht en viste enthousiast naar kreeftachtigen, en niet zonder resultaat ook. Wat we zo allemaal vonden, kun je hieronder lezen.

De anders zo weelderig groeiende Laminaria's *L. digitata* (Hudson) (fig. 1) en *L. saccharina* (L.) het Vinger- en Suikerwier boden deze keer een veel poverder aanblik. Veel planten waren erg beschadigd en stonden op sommige plaatsen maar dun gezaaid. Dit alles nam echter niet weg dat toch nog het een en ander gevonden werd. De slak *Lacuna pallidula* (Da Costa) werd, zei het in veel mindere mate dan vorig jaar, opnieuw waargenomen. De nooit algemene hoedjesvormige Gastropode *Helcion pellucidum* (L.) is ook aangetroffen (slechts 1 à 2 stuks vermoed ik). Uit de rhizoiden (voeten) van de Laminaria planten konden we eveneens heel wat interessant leven te voorschijn halen zoals enkele ex. van het Ruig Krabbetje

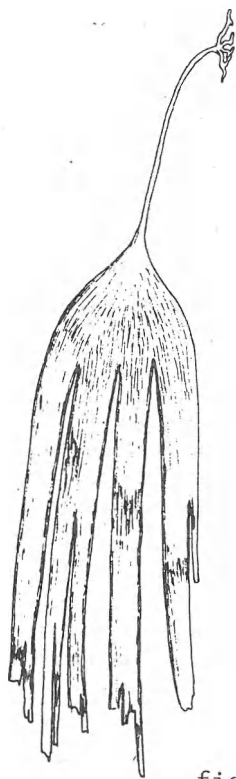

fig. 1

Pilumnus hirtellus (L.), de Isopode *Idothea granulosa* Rathke, enkele slangsterretjes *Amphipholis squamata* (Della Chiaje), Zeeduizendpoten *Nereis* sp. en een levend ex. van de bivalve *Hiatella arctica* (L.)(fig. 2) de Noorse rotsboorder. De mosselbanken die ganse rotspartijen overwoekeren, zijn één gedekte tafel voor de Gewone zeester *Asterias rubens* (L.) die daar herhaaldelijk als zeer grote ex. aangetroffen werd. In hetzelfde macro-biotop leven ook de purperslakken *Nucella lapillus* (L.). Van deze soort die op-

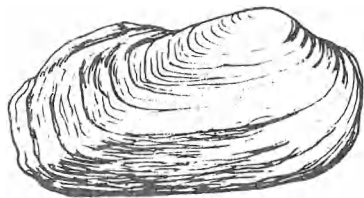

fig.2

vallend veelvuldig vertegenwoordigd was, werden volgende mooie kleurvariaties genoteerd : *lactea* Dautzenberg (typica kleur - wit), *bizonalis* Lamarck (met 2 spiraalbanden), *filosa* Gmelin (met veel evenwijdige lijntjes), *castanea* Dautzenberg (bruin) en *nigricans* Dautzenberg (grijszwart met donkerder banden). Op de rotsblokken die niet door mossels bezet waren kon je naast de alomtegenwoordige Gewone alikruik *Littorina littorea* (L.) ook zeer talrijke Schaalhorens *Patella vulgata* (L.) vinden. Af en toe viel er nog een Tolhoren *Gibbula umbilicalis* (Da Costa) te bespeuren. Voornamelijk op plukken Gezaagde Zeeëik *Fucus serratus* (L.) waren veel Stompe alikruiken *Littorina obtusata littoralis* (L.) aan te treffen, waaronder ook de patroonvariëteit *reticulata* Dautzenberg & Fischer. Een opmerke-

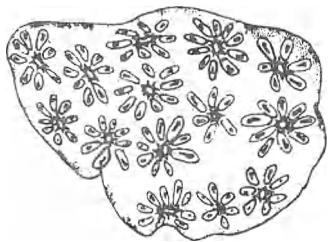

fig. 3

vondst was wel deze van 1 juv. levend exemplaar van de Gevlochten fuikhoren *Hinia reticulata* (L.) De Zeenaaktslak *Onchidoris bilamellata* (L.), de Tunicaat *Botryllus schlosseri* (Pallas)(fig. 3) en een vertegenwoordiger van de Porifera *Halichondria panicea* (Pallas) de Broodspoons werd eveneens op de stenen gevonden. Het keren van enkele stenen leverde ook heel wat fraaie

waarnemingen op, de krabbetjes *Pisidia longicornis* (L.)(fig. 4) en *Porcellana platycheles* (Pennant) respectievelijk het Gewoon

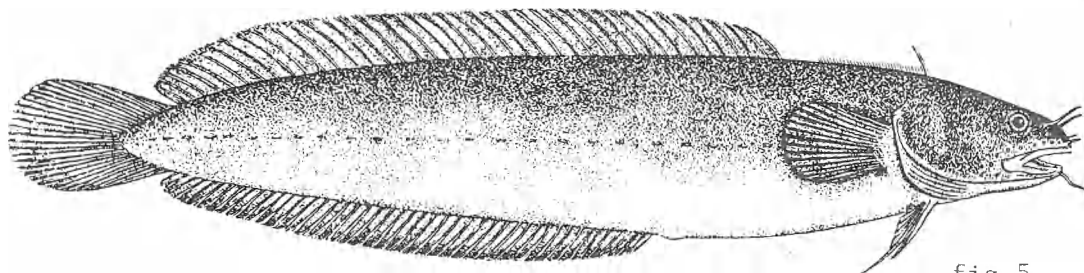
en het Harig porseleinkrabbetje waren hier algemene gasten. 2 juv. levende Gewone zeeappeltjes *Psammechinus miliaris* (Gmelin), 3 zeespinnen van de soort *Nymphon gracile* Leach, enkele Brokkelsterretjes *Omphiothrix fragilis* (Abildgaard), de wormen *Lepidonotus squamatus* (L.) Geschuilde zeerups en *Nephtys* sp. werden allemaal van onder de brokken steen verschalkt. Ook 1 niet nader bepaalde chiton is er gevonden. De typische vissoorten die bij laag water al eens achterblijven op de natste plaatsen onder de stenen troffen we gewoontegetrouw ook aan. We noteerden 1 botervisje *Pholis gunnellus* (L.), 1 Vijfdradige meun *Ciliata mustela* (L.) (fig. 5), 1 juv. Slakdolfje *Liparis liparis* (L.) (nvdr. : was het niet de Kleine Slakdolf *Liparis montagui*, oranje-geel van kleur?), 1 Zandspiering *Ammodytes* sp., enkele juv. en ad. Groene zeedonderpadden *Taurulus bubalis* (Euphrasen) en ten slotte nog 2 Slijmvissen *Lipophys pholis* (L.) die in grootte niet moesten onderdoen voor de prachtexemplaren die we in Bretagne konden vinden. Verscholen in de lege huisjes van Zeepokken zaten 3 Garnaalachtigen van de soort *Thoralus cranchii* (Leach) en verder onder dezelfde steen ook nog 1 juv. exemplaar van *Palaemon* sp. .

De vele kleine poeltjes tussen de rotsblokken herbergden eveneens een verscheidenheid aan leven. Twee soorten zeeanemonen sprongen daar in het oog, de grote rijkgekleurde Zee-dahlia *Tealia felina* (L.) en de Paardeanemoon *Actinia equina* (L.) Diverse krabbesoorten scharrelden hier en daar rond. Naast de Gewone strandkrab *Carcinus maenas* (L.), zagen we talrijke exemplaren van de Noordzeekrab *Cancer pagurus* (L.), deze laat-

P. longicornis

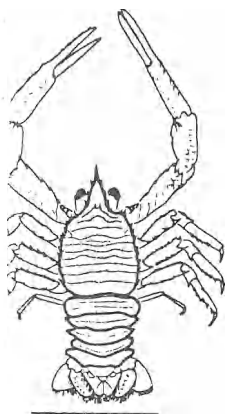
fig. 4

Vijfdradige meun (*Ciliata mustela*)

fig. 5

ste waren allemaal vrij kleine specimen met een gemiddelde breedte van 100 mm. Niettegenstaande hun kleine omvang werden ze toch gretig menig frans krabbenjager gevangen. De bedoeling is ongetwijfeld de diertjes in de soep te verwerken tot een culinaire lekkernij. De Fluwelen zwemkrab *Liocarcinus puber* (L.) werd ook veelvuldig gevonden, waaronder een ± 80 mm breed mannetje en een koppeltje. Enkele volgroeide Heremietkreeften *Pagurus bernhardus* (L.) kruisten eveneens onze paden. Van *Galathea squamifera* (Leach) (fig. 6 is een verwante soort) vonden we de vervelling van een volwassen ex. alsook werd 1 levend onvolgroeid ex. van ± 15 mm lengte gevangen. Een blootgekomen staand net leverde ons nog wat extra waarnemingen van de Fluwelen zwemkrab, de Noordzeekrab en enkele vissen, met name een Tong *Solea solea* (L.), andere platvis zijnde Schol en/of Bot *Pleuronectes platessa* (L.)/*Platichthys flesus* (L.) en een rondvis die vermoedelijk tot de Kabeljauwachtigen *Gadidae* gerekend mag worden. Niet zo ver van dat net lag tevens een dode Ansjovis *Engraulis encrasicolus* (L.).

G. intermedia

fig. 6

Het water is nu reeds goed aan het opkomen, de rotspartijen uit de infralittorale franje en een deel van het mediolittoraal zijn als bekeken beschouwd. Zo ongeveer op de grens van de stenen en het kleine zandstrand bevinden zich platte gedeelten die opgebouwd zijn uit vrij harde schilferige Jura-klei. Op verschillende plaatsen konden we daarin boorgangen ontdekken die duidelijk het werk waren van boormossels. André zette zijn spade in deze klei en verwijderde de bovenste schilfer van het oppervlak. Tientallen levende Witte boormossels *Barnea candida* (L.) kwamen onder onze ogen te voorschijn. In de omgeving werden ook herhaaldelijk grote losse kleppen van de Ruwe boormossel *Zirfaea crispata* (L.) gevonden die er echter nooit zeer vers uitzagen. *Venerupis saxatilis* (Fleuriat de Bellevue), de tapijtschelp die oude boorgangen van rotsboorders en boormossels koloniseert, werd af en toe ook los tussen

de stenen opgemerkt. Om de lijst van de boormossels te vervolledigen, noteren we ook nog enkele vondsten van lege schelpen van de Amerikaanse boormossel *Petricola pholadiformis* (Lamarek). Een vertegenwoordiger van de Coelenterata, de Gewone zespriet *Nemertea antennina* (L.) en een leeg huisje van het Koffieboontje *Trivia monacha* (Da Costa) werden eveneens aan- gespoeld gevonden. Op het strandje bemerkten we tevens enkele kokers van de sedentaire borstelworm *Lanice conchilega* (Pallas) ofte Schelpkokerworm. Hoger op het strand zaten op een geïsoleerde rotsblok enige exemplaren van de Ruwe alikruik *Littorina rudis* (Maton).

Vooraleer we het strand verlieten, het was intussen al na de middag geworden, bekeken enkelingen nog eens vluchtig de falaise op zoek naar eventueel aanwezige fossielen. Na wat hak- en kapwerk vonden we enkele Bivalvia in een grote brok los- geslagen kleiachtige substantie. De determinatie van dit mate- riaal vraagt echter een specifieke kennis en dito ervaring. Bij gebrek daaraan zijn ze in dit verslag dan ook niet opgeno- men. De geologische herkomst van de schelpen kennen we wel. Ze hebben tijdens het Boven-Jura geleefd, meer bepaald in de periode van de zgn. Portlandien (jong Boven-Jura, meer dan 135 MJ geleden).

Om de waarnemingen van Audresselles af te ronden, ver- meld ik nog een op zee dobberend groepje Eidereenden *Somateria mollissima* (L.) en wat terugtrek van krijsende Grote sterns *Sterna sandvicensis* Latham.

Ons middagmaal nuttigden we in een plaatselijk estaminet op de markt van Audresselles.

Na het eten besloten we nog een kort bezoekje te brengen aan Cap Griz-Nez. De dappersten onder de excursiegangers waag- den de afdaling tot beneden aan de rotsblokken. Het eerste dat we daar aantroffen waren grote stukken versteende oesterbanken, eveneens Boven-Jura fossielen maar dit maal uit het wat oude- re Kimmeridgien. Bij het beklimmen van de rotsblokken uit het supralittoraal vonden we zeer talrijk de Ruwe alikruik. Een blijkbaar bedreven zoeker maakte ons attent op enkele ex. van de Kleine alikruik *Littorina neritoides petraea* (Montagu) die goed verscholen in de rotsholtes wel erg moeilijk te vinden waren. In dezelfde omgeving hielden zich de Havenpissebed *Ligia oceanica* (L.) een vertegenwoordiger van de Isopoda en het

primitieve insekt *Petrobius maritimus* (Leach) op. In de poeltjes tussen de rotsen dicht bij de hoogwaterlijn ving onze krabbenman Cédric nog enkele jonge *Palaemon elegans* Rathke. Ook de gegevens over Cap Gris-Nez wil ik afsluiten met enkele vogelwaarnemingen, meer bepaald 1 Aalscholver *Phalacrocorax carbo* (l.) en 1 Jager *Stercorarius sp.*, beiden langs de kustlijn voorbijvliegend. Rond een uur of drie was de excursie op zijn einde gelopen en ging ieder zijn eigen weg terug richting België.

Achteraf bekeken toch niet zo'n slechte excursie. Zoals meestal kregen de mollusken ruim de aandacht. Deze keer echter werden vooral ook de Schaaldieren grondiger onder de loep genomen, wel jammer dat de in de Boulonnais anders zo uitbundig vertegenwoordigde groep van de wieren vrijwel niet aan bod is gekomen. Dit was voornamelijk te wijten aan het feit dat we niet het geluk hadden mensen met een uitgebreidere kennis van wieren op excursie mee te hebben.

Rest mij tot slot nog de heren René Vanwallegheem en vooral Cédric d'Udekem d'Acoz van harte te bedanken voor het ter beschikking stellen van hun gegevens voor dit verslag.

De Wulk 8
8390 Knokke-Heist

AKTIVITEITENKALENDER

Op deze plaats kondigen wij slechts de eerstvolgende activiteiten aan. Een jaarprogramma werd opgesteld, maar zal ter goedkeuring aan de leden worden voorgelegd op de komende jaarvergadering. Ze verschijnt dan integraal in het eerste nr. van de vijfde jaargang, zodat u uw zomerreis naar de Costa Brava en uw skivakantie in Tirol nog kunt verplaatsen om vooral de onvertroffen SWG-activiteiten niet te missen.

- zondag 10 maart wagen we ons aan de golfbrekers van Duinbergen-Knokke, plaats die tot nu toe weinig door de SWG werd aangedaan. Afspraak om 9 uur aan de westkant van het casino.

Leiding : Guido Rappé en Cédric d'Udekem d'Acoz (?).

- 4 tot 10 april : heruitgave van de BRETAGNEREIS! 3 dagen te Trébeurden en 2 dagen te Erquy of St-Jacut. Inlichtingen bij René Vanwallegheem.

AANVULLENDE NOTA BIJ DE JAARVERGADERING

Tijdens uitstappen, gesprekken, ... is meermaals gebleken dat nog veel strandjutters problemen hebben bij het herkennen van mesheften, m.a.w. vertegenwoordigers van het genus Ensis. Eén van onze leden, de heer Manu Dumoulin uit Knokke-Heist, houdt zich sedert geruime tijd bezig met deze moeilijke groep. We hebben hem bereid gevonden om op onze jaarvergadering Uw materiaal te determineren. Breng dus Uw mesheften mee, ze zullen bekeken worden door iemand met ervaring!

Het spreekt vanzelf dat ook andere organismen dan schelpen mogen meegebracht worden! Leden met een betere kennis van andere dier(planten)groepen zullen aanwezig zijn, en tenslotte kunnen we dan allemaal iets bijleren. Breng dus Uw ongedetermineerd of interessant materiaal mee!

De Voorzitter,
René VANWALLEGHEM

BERICHT : één van onze leden wenst een reeks schelpenboeken te verkopen. Alle inlichtingen bij de heer A. Van Hoof, Elisabethlaan 85, 2600 Berchem.

BOEKHANDEL

UNIVERS SOUS-MARIN

Koninklijke Baan, 90 - 8460 Koksijde

☎ (058) 51.28.21

D.M. Holdich & J.A. Jones

T A N A I D S

This book includes details of the general biology and systematics of tanaids - small crustaceans related to amphipods and isopods which are found at all depths throughout the oceans of the world and are frequently encountered by benthic ecologists. They are often difficult to identify and the aim of this book is to help alleviate the problem. Descriptions are given for twenty-seven species which inhabit shallow (200 m.) marine waters around the British Isles. Information is also given on their ecological preferences and geographical distribution.

21,5 x 14 cm., 98 pages , 32 line diagrams, hard covers 8.fr. 1.385

10% korting voor de leden